

VILJANDI LINN LINNAVOLIKOGU

Kultuuriministeerium

Teie: 7.05.2025 nr 1-5/25/1583
Meie: 2.06.2025 nr 1-5/25/1583-1

Viljandi muinsuskaitseala kaitsekord

Kultuuriministeerium on saatnud kooskõlastusringile Eesti Linnade ja Valdade Liidule ja Viljandi linnale Muinsuskaitseameti poolt koostatud Viljandi muinsuskaitseala kaitsekorra eelnõu. Viljandi linn on endiselt seisukohal, et Viljandi muinsuskaitseala kaitsekorra koostamise protsess on puudulik ning seepärast ei ole ka tulemus Viljandi linnale vastuvõetav.

Linna esindajate ettepanekuid ja arvamusi ei ole ka viimases, 06.05. kooskõlastusringile saadetud Vabariigi Valitsuse korralduse „Viljandi muinsuskaitseala kaitsekord“ eelnõus taotletud mahus arvesse võetud. Muinsuskaitseametile on teada, et Viljandi linn koostab hetkel uut üldplaneeringut ja Muinsuskaitseametile on tehtud ettepanek koostada uus kaitsekord peale üldplaneeringu kehtestamist või teha kaitsekorda samal ajal üldplaneeringu koostamisega. Kuna Muinsuskaitseamet sellele taotlusele vastu ei tulnud, on Viljandi muinsuskaitseala kaitsekorra eelnõus endiselt sätted, mis Viljandi linna üldplaneeringusse kavandatavaga ei haaku ja jäävad probleemseteks.

Näiteks kasutab kõnealune kaitsekord Viljandi järveäärset luhata puudutavat reguleerides mitte asjakohast terminoloogiat ja väited, mis toetuvad puuduliku analüüsiga uuringule (AB Artes Terrae OÜ 2022 koostatud Viljandi muinsuskaitseala haljasalade uuring). Pargiterminite seletussõnaraamat defineerib haljasala kujundatud reljeefi, veestiku ja taimestikuga alana linnas või asulas, mille peamised komponendid on rohttaimestik, puud-põõsad, veekogud, spetsiaalsed pargirajatised (arhitektuursed väikevormid, nt paviljonid ja lehtlad), pargiinventar ja teised vajalikud rajatised (teed, trepid, piirded). Haljasala tüüpidena eristatakse nt puisteid, haljakuid (skvääre), aedu ja parke. Järveäärne luhaala ei ole pargiala vaid ajutiselt üleujutatav poollooduslik niiske luht, mida ei ole kunagi kujundatud (va kraavid), seal ei ole pargirajatisi, inventari ega muid rajatisi nagu teed. Luhaala on kasutatud eelmistel sajanditel heina tegemiseks, praegusel ajal niidetakse kord aastas, et ala võssa ei kasvaks ja säiliks vaade järvele (peamiselt Lossipargist ja Ranna puisteelt). Pargiterminite seletussõnaraamat ütleb, et looduslikke maastikke on õige nimetada haljasaladeks juhul, kui nende algne struktuur on ümber kujundatud (on rajatud ala avalikku kasutamist võimaldav infrastruktuur) ning neid hooldatakse rakendades järjepidevalt iluaiaanduslikke meetmeid. Viljandi järveluhale ei ole rajatud sellist infrastruktuuri ning seda ala ei ole kunagi hooldatud iluaiaanduslike meetmetega.

Seda, et järveluht on poollooduslik kooslus, mida on vaid kasutatud heina tegemiseks ja karjamaana, ütleb ka eelnimetatud haljasalade uuring. Samuti ütleb uuring, et kuigi tegemist on pika ajalooga alaga, ei ole see tihendalt seotud linnakeskusega, mille kaitse on muinsuskaitseala peamine eesmärk. Uuring ei tee ajalooliste haljasalade (laias plaanis nende alla rohealasid silmas

pidades) puhul vahet haljasaladel ja poollooduslikel aladel, kuid nimetab kõnealust luhta siiski poollooduslikuks alaks ja heinamaaks. Asjaolu, et nõukogudeaegsetel plaanidel on kavandatud alale suurejoonelisi rajatisi, ei anna alust järveluha kui poolloodusliku koosluse haljasalaks arvamisele, kuna valdav osa tolleaegseid suuri plaane (mitte ainult kõnealusel alal ja Viljandis) ei ole kunagi teostunud. Viljandi Linnavalitsus on jätkuvalt seisukohal, et nimetatud hoonestamata poolloodusliku kooslusega järveluht tuleb eemaldada ajalooliste haljasalade kaardilt.

Lisaks on kaitsekorras probleemsed teemakäsitlused, mis reguleerivad kõrghaljastust, parkimist ja tänavate rekonstrueerimist ehk siis teemad, mida töömehe välja volikogu pöördumises 03.07.2023 on enamuses jäänud muutmata. Jätkuvalt lahendab Muinsuskaitseamet kõrghaljastusega seonduvaid teemasid Viljandi kaitsekorra eelnõus mahus, mida muinsuskaitseseadus ette ei näe. Pakutavas kaitsekorra eelnõus on selle teema osakaal ebaproportsionaalselt suur. Samuti ei peaks Muinsuskaitseamet korraldama ja/või keelama autoliiklust ja parkimist linnas, ning tänavate hooldust ega sademevee ärajuhtimist. Muinsuskaitseametit ei kohusta selleks ka muinsuskaitseseadus. Selle käsitlemine tuleks kaitsekorrast välja jätta.

Viljandi linn on seisukohal, et Viljandi muinsuskaitseala kaitsekorra eelnõuga on soov muinsuskaitsealana määratlada liiga suurt osa linnast. See võib tuleneda asjaolust, et ka hoonete kaitsekategooriate määramine on toimunud subjektiivsetel kaalutlustel (uuringute metoodikat ei ole linnavõimudele piisavalt ja arusaadavalt serlgitatud jääb linnale ebaselgeks), mis omakorda võib tekitada põhjendamatu vajaduse laiendada muinsuskaitseala. Samuti on defineerimata määratlus „järsk üleminek“ hoonestuse mastaapsuses ja tiheduses võrreldes külgsuuna muinsuskaitsealaga punktis 27. Linna arengu seisukohalt võib säärane meelevaldne määratlus hakata kaitsekorra rakendamisel muinsuskaitseala kaitsevööndi arendustöödel erinevaid probleeme tekitama.

Samuti oli linna esialgne taotlus, et käesoleva kaitsekorra pealkiri oleks „Viljandi vanalinna muinsuskaitseala kaitsekord“, mis otseselt selgitab ala piiritlemisest vaid vanalinnaga. Linnale on vastuvõetav, kui ala nr 3 ja ala nr 2 Ranna puisteest Viljandi järve poole jääv osa määratletakse võimalike arheoloogiliste leiukohtadena, aga mitte muinsuskaitsealana. Lisaks soovib Viljandi linn, et ala 1 koosseisust arvatakse välja ehitismälestis Viljandi ordulinnuse varemed vallikraaviga, kuna tegu on juba kinnismälestisega, mille kuulumisel Viljandi muinsuskaitseala koosseisu rakendub alale põhjendamatult topeltkaitse.

Soovime, et Kultuuriministeerium katkestaks menetlustoimingud käesoleva kaitsekorra kooskõlastamiseks ja saadaks selle Muinsuskaitseametile tagasi korrektuuride tegemiseks, mis arvestaks Viljandi linna ettepanekutega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Helmen Kütt

linnavolikogu esimees

Koostaja:
Kristi Kangilaski
+372 518 7355, kristi.kangilaski @viljandi.ee